

AP 1 TOTALØKONOMI FOR MÆLKEPRODUCENTER

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Analyse af økonomien i mælkeproduktion i 2018, med fokus på størrelsesøkonomi, driftsform og finansielle omkostninger. Hvilket giver samlet overblik over ens økonomiske situation i relation til andre mælkeproducenter.

Regnskabsresultater

Udviklingen i det gennemsnitlige regnskabsresultat for både konventionelle og økologiske mælkeproducenter er vist i tabel 1.

Produktionsgrundlaget: I 2018 var produktionsomfanget på niveau med 2017, med en lille stigning på 4 årskøer, mens der er sket en reduktion i antallet af ha. i omdrift på 1 ha i forhold til 2017.

År	2014	2015	2016	2017	2018
Antal regnskaber	2.165	2.103	1.982	1.915	1.666
Antal bedrifter	3.328	3.172	2.919	2.816	2.555
Antal årskøer	165	172	190	198	202
Ha i omdrift	157	160	170	175	174
BELØB I 1000 KR.					
Bruttoudbytte	6.663	6.075	6.558	8.153	7.923
Stykomkostninger	3.165	3.250	3.553	3.806	3.991
Dækningsbidrag	3.498	2.825	3.005	4.347	3.932
Kontante kapacitetsomkostninger	1.787	1.759	1.911	2.082	2.202
Afskrivninger mv.	608	632	677	693	697
Resultat af primær drift	1.103	434	417	1.573	1.033

Afkoblet EU-støtte	504	498	508	510	502
Finansieringsomkostninger	897	907	909	912	843
Driftsresultat	710	25	16	1.171	693
Likviditet efter privat og reg.	915	306	287	1.341	1.197
Egenkapital	4.523	4.254	4.131	5.074	5.389
Hensættelser	1.930	1.906	1.943	2.052	2.212
Gæld i alt	24.490	25.349	27.556	26.652	26.074
Balance	30.943	31.509	33.630	33.778	33.675

Tabel 1. Fem års udvikling for alle heltidskvægbedrifter (konventionelle og økologiske)

Bruttoudbyttet faldt med godt 200.000 kr. fra 2017 til 2018, hvilket er inklusiv den ekstraordinære efterbetaling på 10 øre fra Arla, som de fleste bedrifter leverer til. Faldet i bruttoudbytte vil derfor være 200.000 kr. større, hvis ikke der havde været den ekstraordinære udbetaling. Bruttoudbyttet på 7.900 tkr. er en del højere end perioden 2014-2016, hvor det har ligget på mellem 6.000 tkr. og 6.700 tkr. Dermed har der samlet for 2018 været en afregningspris på et fordelagtigt niveau, selv med den højere efterbetaling.

Stykomkostningerne steg med ca. 185 tkr., svarende til en stigning på 5 pct. fra 2017 til 2018. Den primære årsag til stigningen i stykomkostningerne er foderomkostningerne, der er steget med omtrent 168 tkr. Det er særligt omkostningerne til færdigblanding mv., der trækker op med en stigning på knap 104 tkr., hvilket udgør 56 pct. af den samlede stigning.

Dækningsbidraget var i 2018 godt 3,9 mio. kr. for den gennemsnitlige bedrift, hvilket er en reduktion på 415 tkr. i forhold til 2017.

Kontante kapacitetsomkostninger er steget med 120 tkr., hvilket svarer til 6 pct. Stigningen skyldes stigninger i størstedelen af de underliggende poster fra brændstof og maskinstation til løn og vedligehold.

Resultat af primær drift endte på 1.033 tkr. pr. bedrift i 2018. Dette svarer til en reduktion på 539 tkr. i forhold til 2017, hvilket vidner om et særdeles godt resultat i 2017.

Afkoblet EU-støtte er stort set uændret med et mindre fald på 8 tkr. samlet set.

Finansieringsomkostningerne er reduceret med 69 tkr., hvilket hovedsageligt skyldes et fald i renteudgifter.

Driftsresultatet er faldet med 478 tkr. og gik fra 1.171 tkr. i 2017 til 693 tkr. i 2018. Resultatet er meget tæt på at dække både ejerlønnen, der i gennemsnit i 2018 lå på 486 tkr., og en forrentning af egenkapitalen på 4 pct., svarende til 216 tkr. med et underskud på 9 tkr.

Konsolidering fortæller, hvilket beløb landbrugsdriften og aktiviteter udenfor landbruget genererer til egenkapitalen for den enkelte virksomhed, efter at der er betalt skat og taget højde for privatudtræk. Konsolidering er dermed et mål for, hvor robust bedriften er. I år med stor indtjening vil konsolideringen påvirkes positivt af det øgede resultat og negativt af, at skattebetalingen øges. Konsolideringen var i 2018 på godt 230 tkr, hvilket kan ses i tabel 2.

For at vurdere, hvorvidt afregningsprisen er tilstrækkelig til at hele virksomheden er rentabel, ses på nulpunkt-konsolideringsprisen. Denne var i 2018 på 2,52 kr. pr. kg EKM. Med en afregningspris på 2,72 kr. pr. kg EKM vil den gennemsnitlige bedrift dermed kunne dække privatforbrug og skat samt styrke egenkapitalen via egen indtjening.

Konsolideringsanalyse	
Resultat efter finansiering	717.196
Private indtægter/omkostninger	192.248
Tilbf. værdiændr. stambesætning mm	-44.376
Beregnet skat	-312.811
Privat udtræk	-265.161
Pensionsindbetaling	-56.679
Konsolidering	230.417
nulpunktsmælkepris kr./kg EKM	2,52

Tabel 2. Konsolideringsanalyse

Egenkapitalen har oplevet en fremgang og var ved udgangen af 2018 på 5.389 tkr. Det er en stigning fra 2017 på 315 tkr., svarende til ca. 6 pct. Egenkapitalen udgjorde 16 pct. af den totale balance i 2018.

Bedriftsstørrelse og vurdering af de økonomiske resultater

Dette afsnit går i dybden med vigtige nøgletal, der beskriver bedrifternes økonomi med udgangspunkt i data fra konventionelle bedrifter med stor race. Nøgletallene beskrives og sammenlignes på tværs af forskellige størrelsesgrupper.

I tabel 3 ses de økonomiske resultater fra 2018 fordelt på størrelsesgrupper. I tabellen fremgår det, at samtlige konventionelle bedrifter med stor race i gennemsnit realiserede et positivt driftsresultat, uanset antal køer. Det skal hertil pointeres, at der er sket en reduktion i driftsresultaterne i forhold til 2017, hvor specielt gruppen med 400+ køer oplevede en tilbagegang fra 3.174 tkr. i 2017 til 1.643 tkr. i 2018.

Inkluderes ejerlønnen, oplever størstedelen af størrelsesgrupperne stadig et positivt driftsresultat i 2018 med undtagelse af gruppen med 0-100 køer, der oplevede et negativt driftsresultat på -169 tkr., efter at ejerlønnen var medregnet. Overskuddet er stigende med besætningsstørrelsen.

	Gns.	1-100	100-200	200-300	300-400	400+
Antal bedrifter	1.283	232	526	252	141	136
Årskøer	204	66	147	244	340	600
Areal i omdrift	168	85	143	202	224	365
Kg EKM pr. ko	10.539	9.467	10.333	10.606	10.876	10.800
BELØB I 1000 KR.						

Dækningsbidrag	3.903	1.210	2.832	4.723	6.510	11.238
Kontante kapacitetsomkostninger	2.169	747	1.580	2.589	3.511	6.247
Afskrivninger mv.	701	243	543	815	1.083	1.986
Resultat af primær drift	1.033	220	709	1.320	1.915	3.005
Afkoblet EU-støtte	493	248	425	588	668	1.033
Finansieringsomkostninger	810	195	569	1.051	1.349	2.395
Driftsresultat	715	273	566	856	1.234	1.643
Ejerløn	495	442	495	523	517	535
Driftsresultat efter ejerløn	220	-169	70	333	717	1.109
Aktiver i alt	33.713	16.320	27.416	38.405	49.445	80.896
Egenkapital	5.367	6.372	5.386	4.237	3.795	7.530
NØGLETAL						
Soliditet, %	15,92	40,00	19,00	9,20	5,90	6,50
Afkastningsgrad, landbrug, %	2,63	-0,23	1,99	3,04	3,79	3,74
Overskudsgrad, landbrug, %	10,43	-1,31	8,90	11,60	13,43	12,35
Aktivernes omsætningshastighed, landbrug	0,25	0,18	0,22	0,26	0,28	0,30
Fremstillingspris, virksomhed	2,83	3,54	2,96	2,77	2,66	2,68
Nulpunktskonsolideringspris	2,40	2,34	2,41	2,43	2,42	2,46
Forpagtet andel af areal, %	20,95	24,12	26,43	33,22	35,04	37,37
Landbrugsaktiver pr. årsko	153.764	213.513	173.397	148.212	136.549	127.878

Tabel 3. Indtjening for konventionelle kvægbedrifter med stor race opdelt efter størrelse

RENTABILITET

Afkastningsgraden er et vigtigt nøgletal til at vurdere bedrifternes rentabilitet, idet det fortæller, hvor stort afkastet fra landbrugsdriften er i forhold til den indsatte kapital. En afkastningsgrad på eksempelvis 5,0 % er et udtryk for en forrentning på 5 øre pr. bundet krone i aktiver. Et sådant nøgletal kan tilnærmelsesvis sammenlignes med en mere sikker investering, eksempelvis statsobligationer. Drages denne sammenligning vil man opleve et større afkast hos kvægbedrifterne end ved en investering i en statsobligation, som på kort sigt forventes at give et lavt afkast.

Afkastningsgraden lå i gennemsnit på 4,3 pct. samlet for størrelsesgrupperne i 2017, hvor den samlede afkastningsgrad i 2018 var faldet til 2,63 pct. Afkastningsgraden ses hovedsageligt at være stigende med besætningsstørrelsen, hvilket hænger sammen med den større volatilitet, der forbindes med de større besætninger. Sammenhængen mellem afkastningsgraden og den stigende besætningsstørrelse kan til dels forklares med, at de større besætninger har flere køer pr. ha. og dermed ikke har bundet nær så meget kapital i jord pr. kg leveret mælk. Dette udtrykkes blandt andet ved, at aktivernes omsætningshastighed også er stigende med

besætningsstørrelsen. Det skal dog bemærkes, at afkastningsgraden beregnes før renter, og derved kan en gældsbelastet bedrift have en relativt høj afkastningsgrad og stadig have et negativt driftsresultat.

Overskudsgraden følger samme udvikling som afkastningsgraden, hvilket tyder på, at bedrifterne med mange køer har været bedre til at udnytte produktionsapparatet og fortynde de faste omkostninger ud over flere kg mælk. Dette frigiver en større del af bruttoudbyttet til at aflønne kapitalen. Overskudsgraden har oplevet en betydelig forringelse fra 16,2 i 2017 til 10,4 i 2018.

SOLIDITET

Soliditeten er ligeledes et vigtigt nøgletal til at vurdere en bedrift. Soliditeten viser, hvor stor del af aktiverne, der er finansieret med egenkapital. Derfor giver soliditetsgraden et indblik i, hvor modstandsdygtig virksomheden er overfor eventuelle tab. En lav soliditetsgrad vil derved indikere en lille modstandsdygtighed overfor tab, idet egenkapitalen er forholdsvis lille.

Mens rentabiliteten viste sig at være bedre for de større bedrifter, så viser soliditeten det modsatte. Her oplever bedrifter med mindre besætningsstørrelser gennemsnitligt en højere soliditetsgrad. Af tabel 3 fremgår det, at en bedrift med en besætning på under 100 køer i 2018 gennemsnitligt havde en soliditetsgrad på 40 pct. Soliditetsgraden for den største gruppe ligger derimod på blot 6,5 pct. Det skal hertil nævnes, at der ved gruppen 400+ forekommer en stigning i soliditetsgraden i forhold til gruppen med 300-400 køer.

For en bedrift med lav soliditet vil det være vanskeligt og bekosteligt at optage ny gæld. Dette medfører, at egenkapitalen bliver mere risikabel, da selv mindre værdiforringelser af aktiverne kan bringe egenkapitalen i fare. Egenkapitalens følsomhed overfor værdiændringer stiller dermed meget høje krav til forrentningen på bedrifter med lav soliditet, hvilket medfører højere kapitalomkostninger.

Sammenlignes rentabilitet og soliditet, ses der altså modsatrettede resultater. Bedrifter med større besætninger har succesfuldt formået at udnytte visse stordriftsfordele, dog ved at øge den finansielle gearing. Denne forøgelse af den finansielle gearing har givet disse bedrifter en øget risiko.

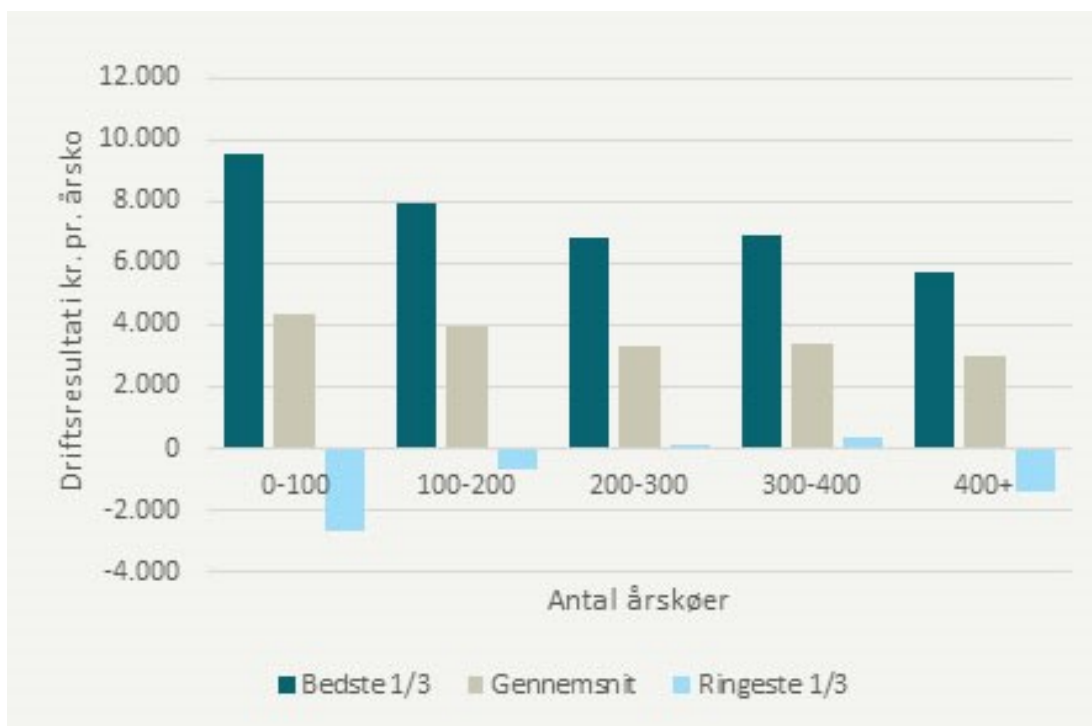
SPREDNING I RESULTATERNE

I tabel 1 til 3 vises gennemsnitstal. Dog er der indenfor hver gruppering spredning i de opnåede resultater. Dette kan også ses af figur 1, der viser spredningen mellem den bedste tredjedel, den midterste tredjedel og den ringeste tredjedel indenfor hver størrelsesgruppe.

Gennemsnittet er følsomt overfor store afvigende værdier og vil derfor blive påvirket, hvis nogle bedrifter har ekstreme værdier. Af figur 1 kan spredningen i resultaterne tydeligt ses, hvor den bedste tredjedel formåede at skabe et positivt driftsresultat mellem 5.700 og 9.600 kr. pr. årsko. Den ringeste tredjedel formåede ikke at opnå et positivt driftsresultat pr. årsko, bortset fra

størrelsesgrupperne 200-300 og 300-400. Deres driftsresultat pr. årsko ligger mellem -2700 og 324 kr. pr. årsko. I forbindelse med dette kan der ses en stor forskel fra 2017, hvor samtlige bedrifter fra den ringeste tredjedel opnåede et positivt driftsresultat. Dette er for de fleste størrelsesgrupper blevet vendt til et negativt driftsresultat for alle grupper i gennemsnit.

Figur 1 viser for gruppen med den bedste tredjedel og gennemsnittet en svagt faldende tendens i driftsresultat pr. årsko i gennemsnit, i takt med at besætningsstørrelsen stiger.

Figur 1. Spredning i driftsresultater pr. årsko for konventionelle heltidsbedrifter med stor race. Opdelt efter størrelse

KONSOLIDERING OG FREMSTILLINGSPRIS

Nulpunktskonsolideringsprisen og fremstillingsprisen er vigtige at analysere i forhold til den opnåede mælkepris, da de belyser, hvorvidt man har overskud til at forrente egenkapital, betale afdrag og investeringer. Nulpunktskonsolideringsprisen tager også højde for skatter samt private indtægter og omkostninger. De medvirker derved til at give et helhedsbillede af bedriftens økonomi.

KONSOLIDERINGSNULPUNKTSPRIS (HEREFTER BLOT NULPUNKTSPRIS)

Nulpunktspisen udtrykker, hvad mælkeprisen skal være, for at virksomheden får en samlet konsolidering på nul kroner. I nulpunktspisen indgår ikke kun poster fra landbruget, men også

indtægter og omkostninger udenfor landbruget, herunder også private poster som ægtefællens indkomst, privat udtræk, pensionsindbetaling og beregnet skat. Det viser altså virksomhedens samlede robusthed. Dette nøgletal er hyppigt brugt hos kreditgiver, da det giver en indikation af bedriftens samlede betalingsevne og følsomhed.

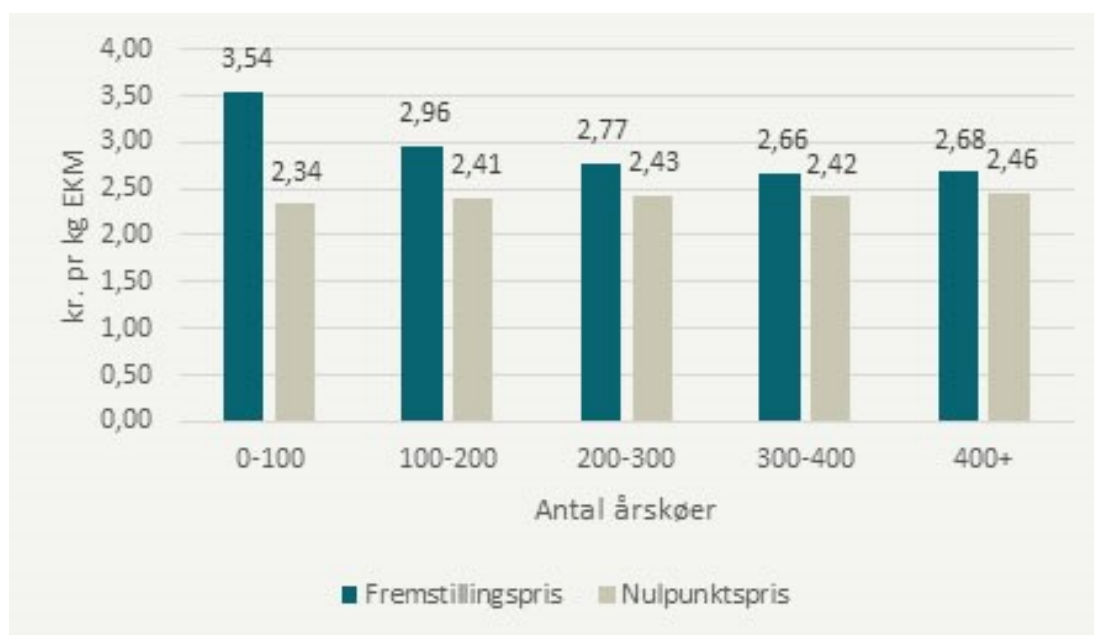
Nulpunktspriisen fortæller nødvendigvis ikke noget om økonomien i selve mælkeproduktionen, da en lav nulpunktpris eksempelvis skyldes høj indkomst fra ægtefællen.

FREMSTILLINGSPRIS, VIRKSOMHED

Fremstillingspris, virksomhed udtrykker de samlede omkostninger inklusiv ejerløn og forrentning af egenkapital ved at producere et kg mælk. I modsætning til nulpunktspriisen er fremstillingsprisen på mælk upåvirket af poster uden for landbruget. Fremstillingsprisen fortæller dermed om bedriftens effektivitet og er et nøgletal, der derfor er mest relevant for landmanden selv til at vurdere, om omkostningsniveauet ved at frembringe et kg mælk står mål med den forventede afregningspris.

Derved skal de to nøgletal nulpunktpris og fremstillingspris betragtes i forskellige scenarier, da denne nulpunktpris betragter private poster også.

Figur 2 viser den gennemsnitlige fremstillingspris og nulpunktpris for de enkelte størrelsesgrupper. Nulpunktspriisen varierer ikke specielt meget på tværs af grupperne og ligger omkring de 2,40 kr. pr. kg EKM. Gruppen med den mindste besætning opnår dog en lavere nulpunktpris. For fremstillingsprisen er der en klart faldende tendens med besætningsstørrelsen. Det tyder dermed på, at de større bedrifter er bedre til at udnytte deres produktionsanlæg. Dette er med undtagelse af gruppen 400+, hvor der opleves en mindre stigning i fremstillingsprisen i forhold til gruppen 300-400.

Figur 2. Fremstillingspris, virksomhed og konsolideringsnulpunktpris fordelt efter antal køer konventionelle, stor race

Investering og likviditet

Tabel 4 viser investeringsniveauet fordelt på de enkelte størrelsesgrupper. Investeringerne er delt i investeringer i produktionsanlæg, der er de afskrivningsberettede aktiver og øvrige landbrugsinvesteringer, hvor jord er den mest markante, samt investeringer i aktiver uden for landbrug som f.eks. beboelse og private biler. Investeringerne er sammenholdt med likviditetsgenereringen.

Investeringsniveauet i 2018 er faldet i forhold til 2017, hvilket er naturligt med faldet i mælkeprisen. Nettoinvesteringerne for produktionsanlæg viser, om investeringerne har været større end afskrivningerne og dermed, om det samlede produktionsanlægs værdi er forøget eller forringet. Alle bedrifter på nær bedrifter med 400+ årskøer har haft negative nettoinvesteringer og dermed investeret mindre i anlægget end værdiforringelsen. Gruppen med 400+ køer har som den eneste gruppe gennemsnitligt investeret mere i anlægget end værdiforringelsen i 2018.

Derudover er der yderligere investeret i jord på tværs af alle grupperne, hvor de største har investeret mest i gennemsnit. Sammenlignet med 2017 er investeringerne i jord steget for flere af grupperne, med undtagelse af gruppen med 300-400 køer. Nettoinvesteringerne, landbrug er positive for alle grupperne, og der er i gennemsnit investeret for 1,1 mio. kr.

ANTAL ÅRSKØER	Gns.	1-100	100-200	200-300	300-400	400+
INVESTERINGER I 1.000 KR.						
Driftsbygninger	255	86	144	306	334	1.050
Inventar, stald	238	58	176	314	239	733
Maskiner, mark	155	58	119	162	231	495
Grundforbedring	11	3	8	13	19	30
Investering produktionsanlæg i alt	659	204	446	795	914	2.308
Driftsmæssige afskrivninger	701	243	543	815	1.084	1.986
Nettoinvestering produktionsanlæg	43	39	97	20	170	322
Jord	371	101	335	391	417	1.186
Immaterielle aktiver	1	1	2,	3	-16	-14
Nettoinvestering landbrug	327	63	240	374	231	1.494
Beboelse, biler og aktiver udenfor landbrug	99	83	71	150	27	256
Samlede investeringer	1.127	390	854	1.339	1.342	3.736
Likviditet i 1000 KR.						
Likviditet efter regulering og privat	1.192	411	866	1.439	2.098	3.167
Likviditetsoverskud/-behov	64	22	13	101	757	-569
Selvfinansiering, %	106	106	101	108	156	85
Afskrivningernes dækningsgrad	1,70	1,69	1,60	1,77	1,94	1,59

Nettoinvesteringer, produktionsanlæg/årsko	-210	-593	-658	-80	-500	537
--	------	------	------	-----	------	-----

Tabel 4. Investering og finansiering for konv. bedrifter med stor race, opdelt efter størrelse

Økologer og konventionelle

Tabel 5 viser de økonomiske resultater fordelt mellem race og driftsform. Økologerne har oplevet en tilbagegang fra 2017 og er gået fra et driftsresultat på ca. 1.540 tkr. til 677 tkr. for bedrifter med stor race. Det har resulteret i en afkastningsgrad, der er reduceret med 2,7 procentpoint. Den samme tilbagegang ses ved de konventionelle med stor race, der er gået fra et driftsresultat på 1.179 tkr. til 715 tkr. i 2018, svarende til en reduktion i afkastningsgraden på 1,7 procentpoint.

	STOR RACE		JERSEY	
	ØKOLOG	KONV.	ØKOLOG	KONV.
Antal bedrifter	246	1.283	29	160
Årskøer	177	204	171	208
Areal i omdrift	236	168	166	147
Kg EKM pr. ko	9.475	10.539	8.863	9.344
Afregningspris, kr. pr. kg EKM	3,37	2,63	3,54	2,76
Fremstillingspris kr. pr. kg EKM	3,69	2,83	3,71	2,98
Nulpunktsmælkepris kr. pr. kg EKM	3,10	2,40	3,36	2,60
BELØB I 1.000 KR.				
Dækningsbidrag	4.303	3.903	3.719	3.645
Kontante kapacitetsomkostninger	2.438	2.169	2.033	2.126
Afskrivninger	752	701	600	617
Resultat af primær drift	1.112	1.033	1.086	902
Afkoblet EU-støtte	620	493	490	430
Finansieringsomkostninger	1.055	810	767	780
Driftsresultat	677	715	809	551
Landbrugsaktiver i alt	34.264	31.368	28.873	27.050
NØGLETAL				
Soliditet, %	17,90%	15,92%	18,34%	14,28%
Afkastningsgrad, landbrug, %	2,49%	2,63%	3,14%	2,45%
Overskudsgrad, landbrug, %	10,02%	10,43%	12,21%	9,24%
Aktivernes omsætningshastighed, landbrug	0,25	0,25	0,26	0,26
Antal køer pr. ha i omdrift	0,75	1,21	1,03	1,41
Forpagtet andel af areal, %	41,65%	30,95%	36,57%	33,13%

Tabel 5. Indtjening for malkekvægsbedrifter efter race og driftsform